

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Lidet om Sangene i Edda

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Lidet om Sangene i Edda", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Det Teologiske Fakultet. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1806_52-txt-shoot-idm172.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Lidet om Sangene i Edda.

Island! hellige Øe, lhukommelsens vældigste Tempel!

Altid en Marv af Ild udvikled' din skinnende Iisfrugt,
Bredt dit bølgende Hav freder om Oldtidens Aand!

Oehlenschläger

Ingen tvivler vel længere paa, at jo de ærværdige Sagn, Saga med Griffel og Skjold optegnede i sit Tempel paa den af Nordens store Skiald værdig besiungne Øe, tyde i Samklang med Eddas høie Qvad hen paa en episk Old, der, liig Grækenlands, ligger bag vor Historie. En ligesaa skøn som priselig Id er det for Bragas yngre Sønner, at fremtrylle for 271 vort Øie Billedet af det betydningsfulde Liv, der, skiult under Mythernes dunkle Slør, end mere tilhylles af det forældede Sprogs dækkende Klædemon. Er det aandshævende, at indtrylles i en høiere Tilværelse, Digterens Phantasie selv skabte, da vorder det dobbelt, naar denne, ved sit historiske Anstrøg, ligesom paatrykker Virkelighedens Præg; det ligger jo selv i Tingens Væsen, at Nydelsen af et saadant Konstværk maa være langt friere, da det ei nær saa stærk opfordrer til den sørgelige Sammenligning mellem det Ideale og Virkelige, det poetiske og prosaiske Liv. Hvad vi skue, som engang tilværende, opluer Haab om Fornylse; men hvad der optræder, som det bestemt Modsatte af Tilværelsen, bedrøver os, og det saa meget mere, jo skiønnere det er. Hvilken Nydelse derimod bør af os agtes som den høieste, er en ligesaa interessant Opgave, men som ikke hører hid.

Et andet Spørgsmaal opstaaer derimod med trængende Fordring paa Svar, det nemlig: hvorledes bør Eddas Sange benyttes af Nutidens Digtere?

Hr. J. Møller har - i Minervas Maihæfte - søgt kortelig at besvare det, og leveret en Bearbejdelse af Digtet: Skirners Reise.

En Materie, der er blevet saa lidet afhandlet, og dog har saa stor Interesse for hver, der kiænder den, bør ustridig betragtes fra flere Sider, og dette 272 er min eneste Hensigt, i det jeg drøfter hans Meninger, og det Forsøg, der maa ansees som et Foster af samme.

Hr. M. troer, der gives trende Maader at behandle hine Oldtidens Levninger paa, og angiver disse at være:

- 1) At give en tro Oversættelse af samme.
- 2) At laane enkelte Træk, og bringe disse ind i et nyt Malerie.
- 3) At udfylde den gamle Skyggeridsning til et Heelt.

Saa enige, vi tildeels ere i Ordene, saa lidet torde vi vel være det i en stor Deel af disses Betydning, hvilket vil vise sig i den følgende Undersøgelse.

Hvad vi kunne vente af de eddiske Sanges tro Oversættelse, behøve vi ei at lære i Tydskland, da vor Sandvig tilstrækkelig har viist det; men dette vilde jeg ikke kalde en poetisk Benyttelse, da det egentlig kun er et Arbeide til Digternes Brug.

Ingen kan med mere Længsel end jeg hige efter Opfyldelsen af vor Oehlenschlägers Løvte om en Oversættelse af Islands Sagaer; men herved maa jeg anmærke, deels, at hiint Løvte, saavidt jeg erindrer, ei strakte sig til Edda, og deels, at han tillige lovede, med varsom Haand at afviske det giennem Aarhundreder paafaldne Støv, der vanhældede deres Aasyn. Under denne Betingelse, men ogsaa kun under den, 273 maatte man, af en Mand, som Aladdins Forfatter, ønske Sagaerne givne paa vort Maal, men neppe nogen af Sangene i Edda.

At enkelte Træk kunne laanes, og indbringes i et nyt Maleri, er vist; men naar der lægges til: "af hvilken Skole det end er," da trænger dette til en nøiere Bestemmelse. Skuede vi et Træk af Raphaels Pensel i et Maleri af en anden Skole, hvis Figurer allerede i sig selv viste en høi Tendents, og altsaa kunde slutte sig til hiint, da vilde det end mere hæves ved dette ene Træk; men overflyttedes det paa et Maleri af en lavere

Skole, der laante sine Idealer af Virkeligheden, da maatte der enten fremstaae en saare ubehagelig Contrast, eller det Høiere maatte nedstemmes til det Lavere, hvorved det tabte sin Betydning, og da kunde man ei længere sige, det var et caracteristisk Glimt af den store Maler.

Saaledes ogsaa her. I et sandt Digt, men ogsaa kun i et saadant, er det tilladt at laane et eller flere Træk af Oldtidens Digtning, der da enten maa forene sig til Digtets kulminerende Punkt, eller, som Straaler fra en høiere Sol, tiene til at give enkelte Partier et, i Følge deres Stilling nødvendigt, stærkere Lys.

Den, som veed, at det blot Behagelige, udvortes Harmoniske ofte fremtraadte, som var det Poesi, og troede at smiggre Oldtiden, ved at nedværdige 274 dens Figurer til betydningsløse Udvexter paa sit uorganiserede Hele, eller til Materialier i en Bygning af laveste Stil, vil ikke antage dette for Ordstrid.

At H. M. ei har forbundet samme Begreb med hine Udtryk, som jeg, synes at vise sig derved, at han forvexler denne Brug af Oldtiden med sammes comiske Behandling, der dog er noget ganske andet. At jeg ikke har misforstaaet ham, derfor borge disse hans Ord: "Saaledes har Baggesen gjort, i det han skiænkede os en af vor Litteraturs ypperste comiske Fortællinger: Odins Reise til Dovre".

Det er ikke her Stædet, at udvikle Ideen om comisk Digtning, men at den ingenlunde tillader al mulig Licents for at tilveiebringe Contrasten, Comus's Yndlingssøn, er dog nok vist; thi kun i Synspunkten, hvorfra Æmnet betragtes, er den negative Poesi forskiællig fra den positive, og begge maa gaae frem med samme Strængthed og Nødvendighed. Den paa Overfladen spillende Vittighed, Jovialitetens letsøgende Fader, der corresponderer med det Behagelige, fortæner ikke Navn af comisk Digtning, skiøndt jeg vel veed, de ofte ere blevne, og end daglig blive forvexlede.

Endog blot af dette Vink vil man kunde slutte, jeg ikke troer, at Baggesen i nysnævnte Fortælling har truffet den Synspunkt, hvorfra Mythen om Poesiens Oprindelse komisk burde sees, skiøndt jeg derfor 275 ingenlunde nægter den meget spillende Vid, og enkelte sande comiske Træk, blandt hvilke jeg vel frit tør udpege det, der lader Dumhed blive en betinget Nødvendighed for Menneskene, paa det de ei, liig Qvaser, skulle briste af Klygt.

Det var at ønske, at Oehlenschläger, med sit dybe Kiændskab til Oldtiden, og den comiske Styrke, der undertiden, som det synes, mod hans Villie, trænger sig frem, vilde skiænke os noget i dette Fag; thi nødig vilde jeg antage, at han virkelig, hvad nogle hans Ytringer halv lade formode, troer, den negative Digter staaer paa et lavere Trin end den positive, da jeg mener, der ei var vovet meget i den Paastand, at hiin stedse, under forandrede Omstændigheder, kunde blive, hvad denne, denne derimod ingenlunde altid, hvad hiin er. Uden at udvikle dette nøiere, ved at vise Forskiællen mellem Digternes og Digtarernes Superioritet, vil jeg blot anmærke, at Alderdommens komiske Behandling ingenlunde bestaaer i at fratage Mytherne deres Betydning, men i at give dem en anden, der, uden selv at være et Noget, bestyrtser ved sin tilsyneladende Dybde.

Nu komme vi til den tredie Maade at behandle Sangene i Edda paa, den, at udfylde den gamle Skyggeridsning til et Heelt. Bedre kunde vel Udtrykkene ei være valgte, og komme omtrent overeens 276 med, hvad Øehlenschläger siger om sin underskiønne Bearbejdelse af Vaulunds Qvæde. * Dette gamle og ærværdige Sagns fierne og halv hendøde Toner – siger Digteren – har jeg, saa godt det stod til mig, samlet i min Siæls Øre, og udfyldt med, hvad, en indvortes Stemme sagde mig, var udslettet af Tidens Haand. Jeg maa ellers bekjænde, at dette mindede mig ubehagelig om, at jeg ei levede i Oldtiden, og har derfor neppe sit rette Sted i Digtet selv.

Ustridig er en saadan Udfyldning, der tilsætter af samme Malm, hvad Tidens Haand udslettede, og lader den dybe Sands, der skiuler sig bag Digtet, træde tydeligere frem, den Bearbejdelse, der aabner os det herligste Blik i Oldtiden. Stolte kunne vi være af, at vor Litteratur ei længere mangler et Mynster af dette Slags. Vi eie det i Vaulundurs Saga, og saa mange Modificationer, end det Ydre maatte kunne tilstæde, tør jeg troe, at hvert Arbeide, der fremtræder som Udfyldning af Eddas Sange, bør i sin indre Organisation ligne denne skiønne Blomst, hvis Rod staaer fast i Eddas hellige Jord, og hvis Krone, skiøndt paasat af den yngre Digter, synes udsprungen af dens egne Safter.

Saaledes maa H. M. ei have tænkt; thi da havde han ei givet os dette Forsøg, der dog ogsaa skal være en Udfyldning, men, som han selv anmær 277ker, mere beregnet efter Nutidens Smag. Saare studsede jeg ved at læse dette; thi vel veed jeg, at den forstandige Periode ogsaa har viist sig consequent nok til at berøre Oldtidens Helligdomme med ligesaa uskaansom og afklædende Haand, som ethvert andet Menneskets Høieste; men jeg troede, det dog engang var Tid at aflægge den underlige Grille, at ville assimilere Oldtid til Nutid, det er: gjøre hiin ligesaa betydningsløs, som denne, istædenfor at man burde stræbe at eludere Tilværelsen, ved Fremstilling af den høiere svundne.

Jeg veed ikke, om Hr. Ms. Arbeide vil behage det Publikum, der paastaaer at have varm Følelse for Oldtiden, men det veed jeg, at samme ei derved vilde lægges for Dagen. Ja jeg tvivler endog paa, at selv Smagen, denne hinkende Vrager og Maaler i Skiønhedens nyere Rige, vil paatrykke dette Product sit

anbefalende Stempel.

Det Følgende maa afgjøre, om Ovenstaaende er en løselig henkastet Dadel, eller Resultatet af den strængeste Prøvelse, hvilken jeg troede nødvendig, ei saameget for Arbeidets egen Skyld, som for den Skade, det, leveret af en Mand, hvis Kund skaber fortiene Agtelse, og indrykket i et saa meget læst, og med Rette yndet Tidsskrift, kunde volde, ved at udlokke flere paa denne ligesaa jevne, som vildfarende Vei.

278 Det synes næsten, som Forfatteren ei ret er enig med sig selv om Synspunkten, hvorfra han ønsker sit Arbeide betragtet, thi skiøndt han siger sig, at ville udfylde den gamle Skyggeridsning, og indbringe mere Lys og Eenhed i Fortællingen, paastaaer han dog, det er ingen Kopi, men blot et Maleri af Oldtiden. Det beroer her ganske paa Begrebet om Ordet: Kopi; men for ei at efterlade Noget, vil jeg, efter at have betragtet det som en Bearbejdelse af Digtet: *Skirners Reise*, tilføie et Par Ord om det som et blot Oldtidsmaleri.

Naar man stiger ned fra den høiere Standpunkt, er *Skirners Reise* et af dem blandt Eddas Digte, der mindst trængte til en Udfyldning, da det træder frem som et sluttet Heelt, og bestemt angiver Aarsagen til, Omstændighederne ved, og Udfaldet af Reisen. Tilsætningerne, det har faaet, ville neppe give det mere Interesse, uden for dem, der ere saa vante til Romanintriger, at de endog ville gienfinde dem blandt Guderne, og man maa ikke saa ganske troe Forfatteren, naar han siger, ei at have digtet noget derind, som jo stemmer overeens med Personernes Karakter, og Fabelalderens Kostüme. Intet var lettere end at godtgjøre dette, men da jeg siden maa omhandle netop disse Tilsætninger, vil jeg undgaae Gientagelse, og blot her betragte de Forandringer, Digtet har maattet lide, saavel i udvortes, som indvortes Bygning, 279 for at udfinde Resultatet, om det derved er blevet skiønnere, lysere, og mere eens med sig selv. Det sidste angiver Hr. M. selv som sit Maal, og hans Forbindtlighed til at give noget Skiønnere for, hvad han bortkastede, vil neppe Nogen drage i Tvivl.

Forandringerne i Digtets Indhold ere foruden nogle mindre betydelige:

Udeladelsen af *Skirners Tale til Hesten*, og Digtets Slutning.

Benyttelsen af en Tryllestav og et usynligt Tryllespeil, istæden for Trudslerne i Digtet, til at forandre *Gerda's Sind*.

Denne sidstnævnte Forandring har Forfatteren havt i Tanker, naar han ei tvivler paa, at jo den skiønsomme Kiænder vil bifalde den Maade, hvorpaa han forklarer og hæver *Gerda's Vægring*.

Imidlertid kunne dog nok her med Føie gjøres adskillige Indvendinger.

Brugen af Runer, Elskovsdrikke, og indviede Frugter, er bekjænt nok* Som levende i et litterairt Tomos, haaber jeg, det tilgives mig, at jeg ei kan opgive de Sider og Linier i *Volsunga, Thorstein Vikingsons Saga &c.*, hvor Beviserne findes for – hvad der ei trænger til Beviis! –, men ved en Tryllestav at oplukke en saadan Perspektivkasse, som *Leviathan* for *Faust*, og derved forandre *Pigens Sind*, finder 280 neppe nogen Hiemmel i Levningerne fra Nordens Oldtid* Noten under Ordet tams vöndr i Eddas magnæanske Udgave, som maaskee har forledt Hr. M., troer jeg med Ret at kunne forbigaae, da den dels er ubestemt, og dels ei støtter sig paa noget Oldtidens Sagn, men blot paa en saare vilkaarlig Forklaring af Ordet *gambantein* i det Følgende.

Dog, om hiin Tryllestav og dens Virkninger end ikke vare saa fremmede for gamle Norden, som jeg troer dem, saa vilde de dog aldrig her være at anvende, eller foretrække for Maaden, hvorpaa *Skirner* i det gamle *Qvæde* naaer sit Maal. Man behøver blot at huske, at *Gerda* ei var en af *Nutidens Damer*, der, følede Mangel paa indvortes Glands, ofte saa gjerne sælge sig for udvortes Glimmer, laantes den end fra Jordens meest underordnede Guder. Nei, *Gerda* var den ubestikkelige Oldtidens Mø, der lukkede Øret for de elleve *Æbler* af luende Guld, ja selv for *Drupner*, denne over al Priis ophøiede Ring, der lader Jordens største *Underværker* bag sig, i det den, som Konstens høieste Triumph, forbandt den livløse Naturs skinnende Krone med det organiske Legems frembringende Kraft* Man huske her den skiønne Mythe, at:

¹ Otte lige tunge (Ringe)
Dryppe fra den
Hver niende Nat.

. Vilde hun ladet sig 281 bevæge ved at see den Pragt, hun desuden vel vidste, fulgte med *Guden*? neppe! men en ganske anden Virkning maatte det gjøre paa *Pigen*, hvad *Skirner* sagde, hvilket jeg her, for at sætte flere i Stand til at dømme, end dem, der have Originalen, eller *Sandvigs Oversættelse*, vil udskrive.

Seer du det Sværd, Mø!
Tyndt og smidigt,
Jeg har i Haanden!
Vist for dets Egge

Falder gamle Jette ,
Feig bli'r din Fader.

Jeg dig med Tvangs Kiæp * Den omtalte tams vöndr, der enten er en blot Omskrivning af mæki Sværdet i det Foregaaende, eller den Runestav, hvormed Gerda siden trues.
Dræber, eller tæmmer
Efter min Villje, Mø!
Did skal du gange,
Hvor ei Folkets Sønner
Siden dig see.

Hist du paa Ørns Høi
Tidlig skal sidde,
See ud fra Verden,
Vendt imod Hel.
Ledere Mad du
282End hver Mand da fange,
Styggeste Orm paa Jorden!

Til Under du vorder,
Naar du udkommer,
Studsende Hrimner
Og Alt dig beskuer;
Meer kiændt du skal vorde,
End Gudernes Vægter.
Bortgab saa din Længsel!

Øde og Angest,
Fængsel og Utaal
Smertens de bittre
Taarer forøge!
Sid du paa Sædet!
Men jeg dig forkynder
Grumbølgende Smerte,
Og dobbelte Jammer.

Spøgelser skulle dig
Ængste om klaren Dag
Hist udi Jetters Gaard.

Til Hrimthussers Sale
Skal du hver Dag
Vanke udtæret,
Vanke fortvivlet.
Graad du for Gammen
Stedse skal have,
Bade din Smerte i Taarer.

283Til trehov'det Thusse
Skal du bindes,
Eller mandløs være.
Din Lyst skal gribe dig
Hver en Morgen,
Du vorde som Tidslen,
Der trængt henvisner
I golde Jord!* Jeg tør ikke paastaae, at have truffet den retteste Oversættelse af dette mørke Sted, men til Sammenhængen troer jeg den passende. Man kunde ellers ogsaa oversætte: du vorde som Tidselen, der trængt af Ilden, hendøer ufrugtbar." Meningen bliver den samme.

Jeg gik til Høien,
Til grønne Skove,
Hævnstaven at faae,
Hævnstaven jeg fik.

Vred er dig Odin,
Vred er dig Asers Fyrste,

Freir dig skal hade,
Men ei før, onde Mø!
Dig haver rammet
Gudernes hævnende Vrede.

Hører, Jetter!
Hører, Hrimthusser!
Suttungs Sønner!
Selv Asers Venner!

284Hvor jeg forbyder,
Hvor jeg forbander
Mands Fryd for Pigen,
Mands Nyden for Pigen!

Hrimgrimner er Thursen
Dig have skal.
Neden for Nagrind,
Ved Træernes Rødder,
Der skal dig Trælle
Gedepis give.
Aldrig du bedre
Drikke skal nyde,
Mø! efter din Villje,
Mø! efter min Villje.

Thurs jeg dig skiærer
Kun udi tre Træk,
Kraftløshed, Galskab,
Dertil og Utaal,
Saa jeg det afskiær,
Som jeg det paaskiær,
Om vi behøve det.

Herved maatte Gerda rystes, og vi finde det saare naturligt, at hun svarer:

Held dig ind heller, Svend!
Tag imod Iiskalken,
Fuld af den gamle Miød!

Dog, jeg forudseer, at Hr. M. vil sige, Gerda troede 285 ei, at Skirner var Freis Sendebud, og denne Tvivl kunde ei betages hende ved Trudsler, men vel ved et Glimt af hans Guddom.

Først maa jeg anmærke, at Gerda slet ikke tvivlede, men strax troede, han maaskee var en af Aserne, og siden antog ham for det, han sagde sig at være. Men sæt, hun havde tvivlet, maatte da ei Tvivlen flux forsvinde, naar hun skuede Drupner, der brændt med Balder, og af Hermoder hiembragt til Odin, vel ei kunde være uden i Guders Væрге? Var dette hende ei nok, vilde hun neppe overtyses ved et Syn, der snarere kunde henregnes til Troldevid.

Da altsaa Intet nødte Hr. M. til at forbigaae Skirners stærke Qvad, der ved en fri Bearbejdelse end burde vundet, vil neppe Nogen med Sands for det Skiønne tilgive, mindre bifalde denne Forandring.

Uden nogen Erstatning er Skirners Tale til Hesten udeladt, som lyder saaledes:

Mørkt er ude,
Tid for os at fare
Over lyngfulde Field,
Over Thursernes Land.
Begge hiemkomme vi,
Eller os begge
Fanger hiin mægtige Jette .

Neppe er dette saa ligegyldigt, som Hr. M. synes at have anseet det for; thi foruden dets eiendommelige 286 Styrke, viser det os, at Skirner, skiøndt rede til at vove Alt, dog ogsaa veed, hvad han vover blandt grumme Jetter, der stundom end ei vege for den knusende Mjølner. Han betragter da ei Reisen som et Legeværk, og vi slutte os fastere til ham, i det vi dele hans Fare.

I Forbigaaende maa jeg anmærke, at her, om ellers noget Sted, var Rum for en Tilsætning, naar den var

saadan, at vi, trods vor paa Udfaldet spændte Forventning, nødtes til at dvæle ved den, for ei maaskee ene at komme til Gymers Gaard, og segne for hans dræbende Blik, uden at kunde lindre Freirs Qvide.

Den anden Udeladelse har uhældigviis truffet et ikke mindre skøndt Sted i Digtet, dets Slutning, der kun erstattes os med det magre – næsten maatte jeg sige, platte –

Saa endtes Skirners Frieri,

hvis eneste Fortrin dog ustridig er det saare relative, at det rimer med: "de Dage ni."

Da Skirner kommer hiem, stander Freir ude, og siger:

Siig du mig det, Skirner!
Før Sadel er tagen af Hest,
Før fremad du flytter din Fod,
Hvad du udretted'
I Jetteverden
Efter min og din Villje!

287 Skirner.

Barri hedder,
Som begge vi vide,
Lueglindsende Lund,
Efter Nætterne ni
Gerda vil Niords Søn
Der unde Gammen.

Freir.

Lang er Nat,
Længere tvende,
Hvor kan jeg udholde tre?
Ofte mig Maaned
Kortere tyktes,
End nu den halve
Længselens Nat.

Er denne Udeladelse Nutiden kjær, da ville dog vist Mange frabede sig Indlemmelsen i en saadan Nutid.

Vende vi nu Øiet til det ydre eller poetiske Klædemon, da blive vi mange Forandringer vaer, og kun saare faa af de gamle Vendinger ere beholdte. Først maa jeg i Almindelighed bemærke, at Originalen stedse vedligeholder det rolige Alvor, der er den høie Gienstand værdig, og altsaa ei har selv fierneste Deel i det utidige Spas, der overalt er indblandet i den ny Fortælling. Al Spøg er her paa urette 288 Sted, meget mere en saadan som Bemærkningen, da Freirs Moder mærkede hans Tungvind: "Sligt Mødre først dog altid see," og mange andre i samme Skik.

Dernæst vil jeg give nogle faa Prøver til Sammenligning mellem Stilen i begge.

Istæden for den lange Tiltale og Giensvar, som vi i det Ny finde mellem Freir og Skirner, udtrykker Originalen sig kortelig saalunde:

Skirner.

Siig du mig det, Freir!
Gudernes Vældige!
Som jeg vilde vide,
Hvi du sidder ene
Her i lange Sale,
Herre! om Dagen?

Freir.

Hvi skal jeg sige dog
Kæmpe hiin unge
Min uhyre Smerte?
Alfers Bestraaler
Lyser alle Dage,
Men fryder ei mig.

Freir beskriver sin Mø saaledes:

Armen lyste,
Men af Armen
Luften og Havet.

Den ny Bearbejder har:

289 - - - - Hvilken Ynde
I Blik og Skabning, hvilket Skiær
Af Majestæt rundtom gienlyde
Af Luft og Hav, da hun fremtreen!

Hvilken Skildring giver os det høieste Begreb om Gerdas Skiønhed, og hvilken passede bedst for gamle Nordens Gud?

Skirner forlanger i al Enfoldighed

Det Sværd,
Der selv sig blotter
Mod Jettens Æt;

men her maa han minde Freir om, at han i sin Elskovs Drøm og Sorgens Ruus (?) glemte den Mand, der, som han om sig selv heel sindrig mælder:

- - - Omgjordet med dit Sværd,
(Hvis du det gier, mit Navn det bær)
De Jettens Pande vel skal finde,
Som vove tør en blodig Leeg
Mod ham, som Lykken aldrig sveeg.

Eddas Sanger lader Gerda spørge:

Hvad er det dundrende Bulder,
Som jeg hører lyde
Hid til vor Huus?
Jord bæver,
Alle Gymers Gaarde
Skiælve derved.

Men Hr. M. lader hende kun lytte

Til Gangerens Trin, som Gienlyd gav
I Hallen - - - -

290 At det Nye her - som vel paa flere Stæder - har Fortrinet med Hensyn paa den alt Muligt og Rimeligt nøie afmaalende Forstand, tilstaaer jeg gierne; men nu opstaaer Spørgsmaalet: om den Tilværelse, Digteren skaber, bør være indkneben mellem samme Skranker, som den os omringende Virkelighed? Er det saa, da seer jeg ingen Grund til at yde den saakaldede Digter Tak for sine Vers; thi da har han ingen anden Fortieneste, end ved sine Fodmaal ligesom at have nødt os til at tælle Hverdagslivets matte Pulsslag.

Istæden for at opholde Læseren med flere Prøver, vil jeg med faa Ord berøre Arbeidet, som et Oldtids Maleri, hvori Skirners Reise har maattet tiene som Bygværk.

Strax studser Øiet ved Titelen: "Kiærlighedsgudernes Straf;" * Den Anmærkning rammer blot en hidtil urettet Trykfeil. Den rigtige Titel er: Kiærlighed, Gudernes Straf. K.R. thi hvem kiænder i Norden nogen Gud, end sige Guder, for Kiærlighed?

Indgangen lyder saa:

Hvi tæmmer ei din Almagtshaand,
O Braga! den forvovne Haand,
Som uindviet sig tør driste,
Din høie Harpe at bortliste?
At aabne dine Tempeldørre
For en vanhellig Afkoms Blik?

291 Ei vil jeg opholde mig ved den underlige Stemning, det sætter Læseren i, naar en Forfatter strax erklærer sig ubeføiet til at behandle Æmnet, han valgte; thi det er nu engang blevet Mode, skiøndt Gud veed, hvorfor?

thi, det være Sandhed, eller ikke, bliver det lige upassende.

Jeg udskrev kun hine Linier, for at vise, hvad Forfatteren har givet os Ret til at fordrø. Enten maa vi see Valhals Guder ved værdig Konst nedstyrkede fra deres Throner, hvis Glands og Høide dog i Baggrunden maa skimtes, for at Faldets Dybde kan beregnes, eller vi maa kunne kaste et lyst Blik ind i Digtgudens skiolddækkede Tempel. Smaaheds Børnespil maa da ikke trygle om et Smil, og Svagheds Vaandeklage ikke naae vort Øre. Kun den høistemte Harpes rystende Toner maa lyde om de alraadende Guders betydningsfulde Kamp, eller de gudlige Heltens Stræben efter Einheriers Fryd. Intet maa da heller møde os paa denne Vandring, uden Nordens Guder og Nordens Mænd.

Men hvad faae vi at see og høre? En Gud fornærmer Overguden, og straffes derfor, ved at elske, og komme i Besiddelse af Gienstanden for sin Kiærlighed. Skal heri være nogen Sands, da maa man ansee den tilfredsstillede Kiærlighed for en Ulykke; thi antager man Kiærligheden for Livets eneste sande Poesi, for Guddomsgnisternerne, der ved Berørelse op 292blusse til en hellig Lue, hvilken slynger sig saa tæt om de Elskende, at de stande liig en samvoxet Plante, hvis Dobbeltthed ene kiændes i de tvende Kroners evige Kys, og af det tofoldige Liv, der udgyder sig giennem deres Porer, hvo vilde da ikke synde, for at fortiene en saadan Straf? Potensere vi nu Kiærligheden saaledes, som den maatte udtale sig giennem Guden, da vorder Straffen en end mere glimrende Belønning. Dog dette maa Freir ei have følt, ligesom han i det Hele opfører sig - om jeg saa maa tale - saare ugudeligt. En fremmed Mythologi med nordisk Anstrøg møde vi strax; thi hvem gienfandt i Eddas hellige Sange den skinsyge Juno, den forliebte omflagrende Jupiter, de usle ægteskabelige Stride mellem Gudernes Ypperste? Hvo kiænder anden Strid mellem Odin og Frigga, end den, hvori de modsatte hinanden deres Klygt, for at hæve den Dødelige, hver havde udkaaret til sin Yndling, uden at denne forbittrede deres Samliv, der stedse var Udtrykket af reen Harmoni? hvo deelte Aserne? hvo lod Freir optræde som Odins Medbeiler? Sikkert ikke Oldtidens Digtning; thi den skildrer Aserne som en Klippekiæde, enig med sig selv, kun anfægtet af de hule Storme, i hvilke de gamle Guders Røst hvinede om deres Tinder, af de høie Jordskiælv, der udgik fra Lokes giftbesprudlede Lemmer, af Muspels Flamme, der, giennembrydende, truede at splitte 293 dem, og af Havets stigende Bølger, der hævede sig paa Midgardsormens Ryg. Odin har ei, som Zeus, ved en Lynstraale knuset Titanerne; nei, fængslede vente de paa Ragnarokr, for at maale deres Kraft med hans, og de andre Guders, som derfor slutte sig tæt til hinanden mod de fælles Fiender.

Saare urigtigt er det, at lade Odin være vred paa Freir, fordi denne paa Jorden lovsynges som Freds og Frugtbarheds Giver; thi, forudsat, at Aserne burde være saaledes uenige, maa man, for at troe hiint, bestemt antage Odin som Krigens, og Freir for Fredens Gud. Men, mon der ikke ofredes til Odin for god Grøde, mon ikke Krigens ligesaavel kaldtes Freis Leeg, som Thyrs Thing, og Odins Uveir? *Saasom i Glyms Drape. Sikkert have Alle, der ei bleve paa Overfladen af Nordens Mythologi, fundet, hvor vanskeligt, eller rettere umuligt, det er, at tillægge enhver af Aserne sin bestemte Forretning, og jeg seer heri en større Fuldkommenhed, end hos Grækernes Guddomme med den strængere Individualitet. Af det Sagde troer jeg det indlysende, at Grækernes Gudestrider ei kan eller bør omplantes paa Nordens Grund, og vil da end et Sagn, at Odin vrededes, fordi Freir besteg Hlidskialf, maa det ansees for Tilsætning af en senere Haand, der, kiændt med Græker eller Romere, vilde gienfinde deres Gudelære i sit Fædrelands. Dette er 294 saameget des troligere, som Sagnet først findes i den saakaldede Snorres Edda. Vil man end ei give mig Ret, skjøndt hele Gudelæren er mit Beviis, da forbinder man sig ogsaa til at oplyse, hvorledes Freis Kiærlighed kunde være en Følge af Odins Vrede, og Skirner dog medbringe Odins Ring, Drupner, for derved at vinde Pigen, men det er dog nok umuligt. Dog, antog man ogsaa for et Øieblik, at Freir skulde straffes af Odin, vandtes derved Intet for Hr. M.; thi da opstode tvende retmæssige Fordringer, som han ei har fyldestgjort. Straffen maatte udøves af En, som kunde straffe, og være afpasset efter Forseelsen, hvis Storhed er antaget. Freira kunde ikke straffe, thi hun havde ei, liig Aphrodite, en buevæbnet Eros, der med barnagtig Ondskab forbittrede Menneskers Liv; men var Kærlighedens milde Gudinde, hvis Rok - som Digteren saa skjønt siger -

fremluer - - - saa blid
Ved Kiærligheds salige Midnatstid,
Sødtstraalende, bævende, hvid.

Gudinden, som

- deilig, mild,
Med runde Fingre den Silke spinder,

der skal omvinde de Rosenkiæder, hvormed hun

- - - kiærlig og elskovsvarm,
Med den runde, snehvide Arm,
Slynger Yngling og Pige Barm til Barm,

Som

-- bønhører hvert kiærligt Ord,

295Der opstiger til hende fra det
Sukkende Nord.

Straffens Upasselighed har jeg forhen omtalt, men vil her tilføie, at skulde der straffes, kunde det skee paa det stærkeste, hvilket Enhver vil indsee, ved at læse, hvad Loke siger til Frei i Ægirs Drekke:

For Guld du købte
Dig Gymers Datter,
Og solgte dit Sværd;
Men naar Muspels Sønner
Over Mørkvid ride,
Ulykkelig ei veed du,
Hvorned du skal stride.

Det ikke ganske sløve Øie vil her see en værdig Straf for Freis formastelige Id; men for det lidet skarpere vorder det klart, at Odin aldrig kunde straffe saaledes, og derved berøve sig en drabelig Medstrider i Vigriddis taagede Dale, der maaskee kunde, væbnet med sit Sværd, splittet Fenrisulvens Gab, før det lukkede sig over Alfbestraaleren og den høie As .

End maa jeg anmærke, at Indbydelsen til, i Frei og Skirner at see Nordens Orest og Pylad , er meget utidig, da her, i det mindste efter nærværende Fremstilling, ei er fierneste Liighed; samt at det røber saare nedstemte Begreber om Freias Magt, at hun selv maa reise til Jotunheim, for at udlokke Gerda af sit Jomfrubuur.

296Resultatet vorder da, at det er saa langt fra, enten Oldtid eller Nutid vinder ved slige Bearbejdelser og Malerier, at man tvertimod inderlig maa ønske, aldrig Nogen oftere vil træde i dette Fodspor.

Er det virkelig saa, at vor Tidsalder ei vil værdige Oldtiden et Blik, uden naar den lader sig tilsyne i et saadant Klædebon, lad da gamle Norden hvile rolig bag den hellige Taage, som omgiærder den, og ei vanhelliges, ved i Harlequins Dragt at fremledes til Latter for udartede Slægt!

Engang vil dog vel Jordens onde Dæmon, Lokes Afkom, der spottede det Høieste og Dybeste, vorde som hiin, med sine udryddede Børns stærke Tarme, bunden til de nøgne Klipper, af hvis frodige Vexter hans giftige Aande udpustede Saften; og Menneskenes Øie atter oplades for det betydningsfulde Liv, der skiuler sig bag Historiens Ophav, og spirer i Ahnelsen af den fierne Fremtid.

Jeg vil angive Synspunkten, hvorfra jeg seer Skirners Reise, dette herlige Digt, der, fra jeg første Gang saae det, svævede for mit Øie med høi Betydning.

Jeg betragter det som et Glimt af de ubøielige Norners Virken, i det de med sikker Haand forberedede Catastrophen i det store Drama, da Tidens Dør 297 skulde lukkes ved dens Guddommens Undergang. Et saadant Glimt, eller maaskee endnu høiere, see vi i Balders Død, hvilket jeg maaske ved en anden Leilighed vil søge at udvikle. Aserne skulde gaae under, men disse, med det Evige Forlenede, maatte selv assimilere sig til det Endelige, for at staae under dettes Love, de maatte selv bortgive deres Evighed. Saaledes havde Nornerne bestemt, at Frei skulde gjøre sig selv vaabenløs, for at erholde Gerda. Dette maatte skee, og selv Aserne kunde kun modsætte sig, men ikke afværge det. Odin vrededes over, at Frei satte sig i Hlidskialf, ei fordi han derved troede sig fornærmet, men fordi Synet af Gerda var det første Led af Ulykkens Kiæde, som de andre med Nødvendighed maatte følge. Aserne samles ved Ydrasils Rod, for at raadslaae om, hvorledes Frei, uden at miste sit Sværd, kunde erholde Gerda, og Odin sparer end ikke Drupner, for at afvende Ulykken. Dog, Skirner vover ei at fare giennem Jettens Lande, uden at være væbnet med Freis Sværd, og det kunde vel endnu være reddet for Guden, dersom Gerda havde overgivet sig for Guld og Ringen; men da Skirner maa lade det blinke for hendes Øie, da han maa tye til Hævnstaven, han med det afskar, da er det tabt for evig. - Antog man - hvilket i det mindste maatte være Digteren tilladt - at Gerdas Moder, Aurboda, var den samme, som Angrboda, Lokes uheldsvangre Fril 298le, da vilde det end vorde betydningsfuldere, og mange Steder i Digtet vilde lade sig bedre forklare, da saae vi mere klart, hvi Frei sagde:

Min Elskov til Møen
Er større end Nogens
I Alderens Vaar;
Men Aser og Alfer
Det aldrig tillade,
At vi blive eens.

og hvi Gerda med saadan Bestemthed erklærede:

Jeg og Frei,

Medens vort Liv varer,
Bygge aldrig sammen;

thi hun hørte da til Asernes svorne Fiender.

Paa denne Maade vilde vi ogsaa bedre begribe hine Gerdas Ord, da Jorden bævede ved Skirners Komme:

- Mig ahner,
At herude er
Min Broders Bane.

Vi behøvede da ikke med Hr. M. at troe, hun her meente en Elsker, der vilde ægte hende mod hendes Villie, og i Kamp med hvem hendes Broder var falden*. Dette er desuden urimeligt, deels fordi hun da allerede maatte været i Elskerens Vold, og deels fordi Lyden der ei blot ryster Gymeres Gaarde, men hele Jorden, maa forkynde selv meer end en Jettes Færd. . Nei, hun mener, da Asa-Thor, der i Rag 299 narok skal dræbe Midgardsormen, hendes Moders Søn.

Vi behøvede da ei at antage nogen Sindsforandring hos Gerda; men hendes Vægning var, maaskee efter Lokes Indskydelse, ene beregnet paa, at Frei skulde miste sit Sværd.

Da begrebe vi ogsaa det, ellers Underlige, at Gymer slet ikke lader sig tilsyne.

Dog, Digteren maatte antage det Sidste, eller ikke, saa vilde han dog stedse i Skirners Reise finde Æmne til et af de skønneste Dramer, Oldtiden kan avle.

Beslægtet hermed er en Anvendelse, jeg længe troede, med Held kunde gøres af vor hele Gudelære; men da selv en tydelig Fremstilling af det styrende Princip fordrede et langt dybere Studium af Oldtiden, end Omstændighederne - desværre! - tillode mig, vil jeg oppebie Fremtrædelsen af Edda, Oehlenschlägers Digt; thi maaskee blev det denne Bragas Udkaarne forbeholdet, at udføre den store Idee, jeg kun halv dunkelt ahner.

Grundtvig,

Cand. Theol.